

"SOAL12 morfologiska principen"

148 döda i flygkrasch i Egypten

Ett egyptiskt charterflygplan med 148 passagerare, bland dem 135 franska turister, har kraschat i Röda havet utanför turistorten Sharm el-Sheikh. Alla ombord planet omkom enligt uppgifter från flygbolag och flygplats, skriver AFP.

De flesta ombord uppges vara franska turister på väg hem till Frankrike.

Flygolyckan orsakades av "tekniska fel", enligt de första slutsatserna som den egyptiska motsvarigheten till Luftfartsverket dragit av de fynd som gjorts

Ministern Ahmed Shafiq begav sig under förmiddagen till olycksplatsen tillsammans med tekniska experter och rådgivare.

- Kontrolltornen vid Kairo och Sharm el-Sheikhs flygplatser mottog inga nödrop från planets pilot före kraschen, sade en person vid Kairo flygplats.

Vrakdelar från flygplan-

et, en Boeing 727 som tillhörde det privata egyptiska flygbolaget Flash Air, hittades utanför kusten nära turistorten Sharm el-Sheikh. Enligt egyptisk television var flygplanet på väg till Frankrike, andra uppgifter gör gällande att det var på väg mot Kairo. I vilket fall antas kraschen ha skett kort efter det att planet lyfte från Sharm el-Sheikhs flygplats.

Turistorten Sharm el-Sheikh är ett populärt resmål även för många svenskar. Från utrikesdepartementets (UD:s) presstjänst kommer lugnande besked.

- Vi har inga som helst indikationer på att det skulle vara någon svensk medborgare inblandad i denna sorgliga krasch. Det är ju ett egyptiskt plan, och det verkar mest ha varit fransmän ombord. Det pågår ett räddningsarbete och vår ambassad är i full färd med att hålla kontakt med räddningsmanskapet, säger Nina Ersman, chef för UD:s presstjänst, till TT.

Enligt tidningen al-Ahram planerade den egyptiske presidenten Hosni Mubarak att åka till Sharm el-Sheikh på

lördag för att möta den brittiske premiärministern Tony Blair, som semesterar där med sin familj.

Enligt al-Jazira har flygminister Ahmed Shafiq beordrat att alla plan som tillhör Flash Air ska stanna på marken och inspekteras. Flash Air ägs av en egyptisk affärsman som heter Mohammed Abdel Laitif Nour.

Ung man dog när rorbomb briserade

En 19-årig man i Mohed utanför Söderhamn avled strax efter midnatt natten till lördagen sedan en fyrverkeripjäs briserat i hans ansikte.

Ett tiotal ungdomar hade på fredagskvällen samlats vid klubblokalen till en vattenskidklubb. 19-åringen beslutade sig för att fyra av fyrverkerier, uppger Gävlepolisens.

- Men han fick inte fyr på den, så han gick fram igen. Men den fungerade fortfarande inte, säger vakthavande befäl Göran Lyberg till TT.

- Han gick då fram en tredje gång.

19-åringen böjde sig över fyrverkeripjäsen, som då briserade rakt

upp i hans ansikte.

Mannen avled på platsen, innan ambulanspersonalen ens hade hunnit fram.

Fyrverkeripjäsen var en så kallad rörbomb, som fyrar av kaskader av raketer.

Det var en sådan rörbomb som skadade en 18-åring i Ystad svårt i ansiktet på nyårsaftonen. Hans kamrater berättade att de sett honom stå böjd över en väska som innehöll fyrverkeripjäser när det small.

På nyår fick också en man i 30-årsåldern från Frövi svåra ansikts- och skullskador när han undersökte en fyrverkeripjäsa som inte hade brunnit av.

Varje år skadas 400-500 människor av fyrverkeriolyckor i Sverige. Cirka en fjärdedel av skadorna är så allvarliga att personen skrivs in på sjukhus.

Lindhs familj ska begära skadestånd

Anna Lindhs make Bo Holmberg och parets två söner kommer att be-

gära skadestånd av den mordmisstänkte 25-åringen.

Stockholms tingsrätt har godkänt en advokat som ska föra deras talan under rättegången, skriver Aftonbladet och Expressen.

I december fick Bo Holmberg avslag på sin begäran om ett målsägandebitråde.

- I första vändan kom det bara in en skrift där det stod "hemställan om att målsägandebitråde förordnas". Då fanns inga skäl att förordna någon, säger rådman Allan Camitz till Aftonbladet.

Strax före nyår kom en ny begäran från Kerstin Wennersten, det målsägandebitråde som Bo Holmberg hade valt före avslaget.

I skrivelsen står att Bo Holmberg och sönerna "har behov av ett målsägandebitråde för stöd och hjälp och för att tillvarata deras intressen".

Där står också att familjen kommer att begära skadestånd och att de överväger att "biträda åtalet".

Advokat Peter Althin, som försvarar den mordmisstänkte 25-åringen, fortsätter under helgen att gå igenom förundersökningen med sin klient.

Han uppges ha hittat en del frågetecken kring den tekniska bevisningen. Vad frågetecknen består i vill han inte redogöra för men säger till Svenska Dagbladet att det bland annat handlar om DNA.

På trettondagsafton väntas Althin ge besked om huruvida han tänker begära några kompletteringar av mordutredningen. Om Althin bestämmer sig för att inte begära några kompletteringar, eller om de kan göras snabbt, kan åtal väckas måndagen den 12 januari. Rättegången skulle då kunna börja senast den 19 januari.

Alla hemligheter ska kanske inte berättas

Sätt er bekvämt för nu ska jag berätta det som ingen fått veta förut. Ett nytt år har rest sig på darriga ben, det är dags att berätta min hemlighet.

Men vänta lite. Låt mig

först få påminna om Maja Spasovas utställning, den som heter Hemligheter – och som just avslutats på Liljevalchs konsthall. Men bara tillfälligtvis. Snart återuppstår den på Blå Porten, under sommaren blir den till en bok och under hösten till en samtalsserie. "Berätta era hemligheter" bad konstnärinnan – och fick 16 000 svar. En av mellandagarna satt jag på en stol i konsthallen och läste några av de hemligaste hemligheter som rullade fram mellan golv och tak, textade i ljus. Jag satt där länge. Jag satt där så länge att jag hann bli förundrad, gripen, över all den svärta som vi människor döljer bakom ytor och fasader. Men också över att vi lyckas hålla oss samman trots de kaotiska tragedier som kan rymmas i begreppet "hemligheter". Någon berättar, anonymt: "Min mor dödade min far". En annan, en 46-årig man, berättar att han aldrig haft sex, en tredje att han fortfarande är sängvätare. En kvinna kan aldrig komma över sin abort, någon vet att den förmodade pappan till ett barn i familjen inte alls är den biologiska fadern,

en annan plågas av vetenskapen att en god vän undanhållit förfärligt mycket pengar för skattemyndigheten.

"Jag vill bli statsminister" avslöjar en uppgiftslämnare – och jag undrar länge om det är ett barn eller någon i regeringskretsen, speciellt som berättaren inte känner till "någon eller något som skulle kunna ändra dessa planer". En annan, det måste väl ändå vara ett barn, har "pusats" 40 gånger och tagit pengar från sin storebror. En vuxen man avslöjar, lika förtjust, att han har en hemlig, 21 år yngre, älskarinna: "Det känns mycket spännande, som i en detektivroman." I deckare brukar hemligheterna bli avslöjade på slutet. Måhända skulle älskarinnehemligheten bli mindre ljuv om mannens hustru kom den på spåret. Mer lättsmält är erkännandet: "Min hemlighet är att jag gillar att göra pärlplattor." Men det beror förstås på vem det är som lättar sitt hjärta. Om det är vår fd ÖB, en Skandischef, Margareta Winberg – eller någon annan som med eller mot sin vilja blivit av med jobbet – får hemligheten en

annan dignitet. Men så förödande konsekvenser kan väl ingen besatthet för pärlplattor få. Tanken svindlar. Frågan är om våra hemligheter går att sammanfatta? Maja Spasova gör ett försök, säger att de i stor utsträckning handlar om pengar, kärlek och familjeförhållanden – och att berättelserna till övervägande delen är mörka, svarta. Självtänker jag länge på barndomens fnissiga hemlisar, de som gav skydd mot vuxnas allomfattande makt över tillvaron. Kanske finns en tidsaxel, där barnets mer lättsamma undanhållande av sanning blir till mörka hemligheter. Eller också är svarta hemligheter svarta, från början. Att berätta dem blir till befrielse, en lättnad. Men inte alltid.

Jag tror att varje människa behöver värna om några hemligheter. Allt som göms i mörka vrår får inte bäst av offentlighetens ljus, alla dörrar måste inte öppnas. Ibland räcker det att vi ensamma närmar oss det som är undanstoppat. Så det där jag tänkte berätta – nej, det får förbli min hemlighet, den som jag själv äger rätt

att definiera. I Nationalencyklopedin fastslås: "Makten att avgöra vad som är en nyhet och en hemlighet har under de senaste århundradena i stor utsträckning överförts från politiska och ekonomiska eliter till dagspress och andra massmedier." Bara så ni vet.

Redo för landning på Mars

På söndag morgon svensk tid ska en amerikansk robot landa på Mars för att inleda den hittills mest ambitiösa utforskningen av den röda planeten. Under tre månader ska roboten och dess tvillingbror försöka hitta spår efter liv på vår grannplanet.

Nasas bild av Mars Expedition Rover (MER) som ska landsättas på Mars klockan 05.35 svensk tid. Efter en sju månader lång resa från Jorden väntas den första av rymdflygstyrelsen Nasas båda robotar kallade Mars Expedition Rover (MER) landsättas på Mars klockan 05.35 svensk tid på söndagen. Landningen föregås av en sex minuter lång färd genom Marsatmosfären i en hastighet av 19 800

kilometer i timmen. - Sex minuter från helvetet, konstaterar Ed Weiler, Nasas chef för rymdvetenskap. De båda robotarna MER-A och MER-B fraktas till Mars av rymdsonderna Spirit och Opportunity. De sändes i väg den 10 juni respektive 7 juli. MER-B väntas landa på Mars den 25 januari. Nasa använder samma metod för landsättningen som testades framgångsrikt med Mars Pathfinder 1997. Den innebär att när roboten befinner sig cirka 8,5 kilometer från planetens yta vecklas en fallskärm ut, och den sköld som skyddat roboten mot den intensiva hettan under passagen genom atmosfären plockas loss. Små reaktorer startas för att bromsa farkosten och ge en så mjuk och stabil landning som möjligt.

Krockkuddar Åtta sekunder före landningen utlöses en sorts krockkuddar, som ska skydda roboten när den slår i marken och studsar ett tiotal gånger innan den stannar. Så snart krockkuddarna har tömts öppnas robotens "fodrål" och efter två timmar börjar solfångarna placeras i rätt läge. Den nya

Marsexpeditionen kostar USA 800 miljoner dollar. Omkring 250 experter ska tillbringa de närmaste tre månaderna med att försöka hålla liv i de båda robotarna, som väger 180 kilo vardera och är försedda med sex hjul. Till storleken är de ungefär som små bilar av minsta modell. Det amerikanska rymdäventyret tar fart bara drygt en vecka efter det att den europeiska roboten Beagle 2 landade på Mars - och därefter inte hörts av. Om MER-A landar som planerat och systemen går i gång som de ska, kommer teknikerna irymdlaboratoriet i Pasadena i Kalifornien att starta kamerautrustningen, som ska tillhandahålla de första högupplösta färgbilderna av miljön på Mars. De första fotografierna beräknas nå Jorden på måndag. På den åttonde dagen ska MER-A börja förflytta sig i den skrovliga terrängen. Ett dygn på Mars motsvarar 24 timmar, 39 minuter och 35 sekunder.

40 meter om dagen Nasa har noga påpekat vilka svårigheter som är förenade med detta projekt. Det kan mycket väl gå illa, om det till ex-

empel blåser för kraftigt i samband med landningen eller om roboten landsätts på en olämplig plats. Av de senaste 40 årens försök att landsätta robotar på Mars har bara tolv lyckats. De båda MER-robotarna representerar den mest avancerade teknik som står till buds i dag. Tanken är att MER-A ska landsättas i Gusevkratern cirka 15 grader söder om Marsekvatorn och MER-B i Meridiani Planum-området två grader söder om ekvatorn. De soldrivna robotarna kan enligt beräkningarna röra sig 40 meter per Marsdygn, vilket är mer än vad den tio kilotunga miniroboten Sojourner klarade av under hela Pathfinder-expeditionen 1997. - Detta är inget sprinterlopp, det är en maraton, beskriver Steve Squyres vid Cornell-universitetet årets expedition. Han är en av de vetenskapliga cheferna för MER-projektet.

I går läste 25-åringen bevisen

Anna Lindhs misstänkte mördare har vägrat att läsa åklagarens brottsutredning. Ända till i går. Nu har 25-åringen för

första gången, tillsammans med advokat Peter Althin, sett de starka bevis som finns mot honom.

Nu får Bo Holmberg advokathjälp 3 januari 2004

När åklagaren lämnade över den 1 028 sidor tjocka brottsutredningen till försvaret vägrade 25-åringen att läsa den. Han hävdade att det fanns risk för att innehållet i utredningen skulle kunna läcka ut. - Han ville inte ta emot utredningen av ett enda skäl, och det var att minimera risken för läckor. Om den fanns tillgänglig hos honom på häktet så fanns också risken att någon skulle gå och titta i den, säger Peter Althin. Althin säger att utredningen aldrig stannar hos 25-åringen.

Läste den tekniska delen

- Utredningen har aldrig varit kvar hos honom. Men nu har jag gått igenom en del med honom under dagen. Det avsnitt som Althin tog med sig i går var den del som rör den tekniska bevisningen. Hur ställer han sig till det som står i utredningen?

- Vi går igenom utredningen från A till Ö. Vi kommer att ta helgen på oss, sen ska vi diskutera bevisläget. När kan du kommentera det?

- I bästa fall på måndag. Åtal ska väckas den 12 januari och rättegången inleds den 19 januari om tidsschemat hålls. Althin utesluter inte att han kan komma att begära kompletteringar, i så fall kan rättegången skjutas på framtiden.

Av MATS PETERS-SON

Svartjobb okej för var tredje svensk

Var tredje svensk tycker det är okej att jobba svart. Var femte kan utan skrupler skattefuska, var tionde sjukanmäla sig utan krämpor. Men att köra berusad eller snatta - det går inte an.

Svenska folket har en stabil inställning till svartarbete, skattefusk och att glida med sanningen inför sjukkassan och försäkringsbolag. Det samma gäller snatterier, hasch och marijuana liksom att köra bil med "lite" alkohol i kroppen. Det visar GP/Sifos undersökning, där de tillfrågade svarat på vad de

kan acceptera i moraliska ställningstaganden. Höstens debatt har präglats av moralfrågor, som initierats av en rad "affärer" på olika nivåer i såväl offentlig som privat sektor. Skandalerna har följts upp av regeringens samtal om etik. Men debatten har tydligen inte satt några djupare spår hos oss svenskar. I alla fall om man jämför inställningen nu med för ett år sedan. Inledningsvis ska dock betonas att en majoritet av svenska folket, 54 procent, inte tycker att några av de beteendena som frågorna gäller är acceptabla. Det som stöter på minst betänkligheter i folkleden är svartarbete, vilket anses okej av var tredje tillfrågad person. Kvinnorna är lite mer återhållsamma än männen kring svartarbete, liksom i frågan om att inte ta upp skattepliktig inkomst i deklarationen. Lägst acceptans gäller snatteri i butik och att köra bil när man druckit "lite" alkohol (ospecificerad mängd). Att lura stora samhällssystem, som kan kännas avlägsna men där man själv ändå är en kugge, är mer acceptabelt än att stjäla en chokladkaka i kvartersbutiken. Denna nyttomoralismåterkomm-

er i andra liknande undersökningar. "Jag har jobbat så hårt så jag har rätt att ta en dag ledigt", kan man resonera när man ringer och sjukanmäler sig utan att vara sjuk. Svaren visar att det finns stora skillnader mellan generationerna. Ju äldre, desto mindre acceptans för de olika beteendena. Bland män i åldrarna 30-49 år accepterar hela 45 procent svartarbete mot 25 procent av männen över 65 år. Motsvarande "generationsklyfta" finns bland kvinnorna, fast på en betydligt lägre nivå. En tredjedel av kvinnorna i åldern 30-49 år säger ja till att arbeta svart. Bland de kvinnliga pensionärerna accepterar bara 14 procent svartarbete. Kvinnor i åldersgruppen 15-29 år står för en signifikant avvikelse från det stora mönstret. I denna grupp kan var tredje acceptera att sjukanmäla sig utan att vara sjuk. Även männen i motsvarande åldersgrupp avviker kraftigt mot genomsnittet. Var femte kan ringa till försäkringskassan och anmäla sig sjuk men vara frisk. Det är inte säkert att skillnaden mellan åldrarna är en generationsfråga. Först om 10-30 år visar det sig

om beteendet består bland dem som i dag är mellan 15 och 29 år. Om agerandet "går över" kan vi tala om ett åldersbeteende. Vid en uppdelning av de tillfrågade i arbetare och tjänstemän visar det sig att arbetare i större utsträckning accepterar att inte ta upp skattepliktig inkomst än genomsnittet liksom att sjukanmäla sig utan att vara sjuk eller att ange för höga skadeståndsanspråk till försäkringsbolag. I LO-leden är det större acceptans för skattefusk än i andra grupper. Medlemmar i Saco utmärker sig genom att 18 procent kan acceptera att röka hasch eller marijuana. Snittet är 5 procent. En möjligen något våghalsig slutsats är att en person som är Saco-medlem, tjänsteman i offentlig sektor samt boende i en storstad i södra Sverige med stor sannolikhet ingår i den grupp som i minst utsträckning accepterar de olika beteendena. Botaniseringen i GP/Sifos undersökning visar även följande: De som bor i norra Sverige står för en tydlig avvikelse. Där kan 9 procent tänka sig att snatta i butik, jämfört med rikssnittets 5 procent. På

partinivå visar undersökningen att miljöpartister i högre utsträckning än genomsnittet kan tänka sig att arbeta svart - 49 procent jämfört med genomsnittet på 31. V-sympatisörer accepterar i högre grad än snittet att sjukskriva sig utan att vara sjuk (17 procent jämfört med snittet på 11) liksom att snatta i butik (9 procent jämfört med 5). Att mp och v utmärker sig på partikartan kan höra ihop med att de har jämförelsevis unga väljare. I övrigt är det vanskligt att slå fast några samband mellan vilka beteenden man accepterar och vilka partisympatier eller vilket jobb man har liksom vilken sektor på arbetsmarknaden eller vilken facklig centralorganisation man tillhör. Risken är stor för så kallade falska samband - som att färre storkar skulle vara förklaringen till det minskade barnafödandet.

Pär Düsing

Tre åtalas för inbrott

Tre män i den så kallade takligan åtalades på fredagen vid Mariestads tingsrätt för grov stöld. Männens misstänks för att vara inblandade i ett

30-tal inbrott i stormarknader i Västsverige, sydöstra Sverige, Värmland samt Dalarna.

Inbrotten gjordes genom att tjuvarna sågade upp ett hål i taket på stormarknaderna. De firade sig sedan ned och stal sig sedan ned och stal tobak och snus till mycket stora värden. Åtalet omfattar åtta inbrott och förberedelse till ett inbrott. I bevismaterialet finns bland annat DNA från en spottloska liksom fingeravtryck. Sex takkupper som genomfördes i Skaraborg har de dock hittills inte kunnat bindas till. Åklagare Boel Widenheim Eriksson säger att det är viktigt att männen greps: - Vad vi vet har det inte genomförts några liknande inbrott sedan de greps, säger hon till TV 4 Skaraborg. Trion greps i Skaraborg sedan polisen funnit en ryggsäck fylld med inbrottsverktyg i en bil. De tre männen, som hittills vägrat uttala sig under förhören, sitter nu häktade i väntan på dom. Rättegången inleds i Mariestads tingsrätt 9 januari. (TT)

Man anhölls efter stor polisinsats

Polisens insatsstyrka fick i fredags använda tårgas för att kuva en man som hade förskansat sig i en lägenhet i Falköping. Mannen hotade att skjuta en kvinnlig bekant och sätta eld på sig själv.

Dramat startade redan under natten till fredagen när den 50-åriga Falköpingsbon började angripa en kvinnlig bekant som han var på besök hos. Mannen hade en pistol och sa att han skulle skjuta henne. Han hotade också med att sätta eld på sig själv och lägenheten, vilket han underströk genom att hålla ut brännbar vätska på golvet. Vid fyratiden på morgonen lyckades kvinnan fly och ta sig till en granne varifrån hon ringde polisen. När 50-åringen vägrade att lämna bostaden tillkallades en insatsstyrka från Göteborgspolisens. Mannens hot om att anlägga en brand fortsatte och han varnade polisen att han skulle använda sitt vapen om bostaden stormades. - Vi bedömde då att mannen var farlig och bestämde oss för att ta oss in med hjälp

av överraskning, säger Kjell Pettersson, piketbefäl vid insatsstyrkan. Strax efter tio på förmiddagen besköts lägenheten med tårgas och polisen kunde gå in och övermanna 50-åringen utan större motstånd. Inga människor kom till skada vid aktionen. - Han var uppenbarligen påverkad av droger eller alkohol när vi grep honom. Lägenheten såg ut som en rövarkula. Golvet var täckt av kläder och annat som han hade rivit ut från skåp och lådor. Om han hade tänkt på skulle vi ha fått stora problem, säger Kjell Pettersson. Mannen, som är känd hos polisen sedan tidigare, anhölls senare under fredagen misstänkt för bland annat grovt olaga hot och skadegörelse.

Johan Kollén

Tror på öppnare attityd till EU

Tobak och sprit ger stora skatteintäkter. Men att röka och kröka räddar inte samhällsekonomin, tvärtom. Sundare livsstil får fart på tillväxten, tror Lars Stjernkvist.

GP träffar socialdemokraternas partisekreter-

are för att höra vad som väntar partiet under år 2004. Det gångna året var milt uttryckt jobbigt med förlusten i EMU-vallet och mordet på Anna Lindh. Det dådet berövade s en viktig del av dess framtid, menar han. - Det är först nu med lite perspektiv som vi ser vilken kraft det tagit... och kommer att fortsätta göra framöver också. Stort deltagande glädjer Två stora händelser dominerar nästa år; valet till EU-parlamentet i juni och socialdemokraternas kongress om ekonomisk tillväxt i mitten av april. Rådslaget inför kongressen är i full gång. 60 000 människor har skaffat sig diskussionsmaterialet. En mycket hög siffra, enligt partisekreteraren. - Det värmer ju i hjärtat på en gammalfolkrörelsemänniska och partisekreterare, säger han. Tre huvudfrågor ska diskuteras. En gäller tillväxt och där ingår regionalpolitik, forskning, utbildning samt hållbar utveckling. Integration är en annan fråga, arbetslivsutveckling en tredje. Viktigt sprida utbildning Fördelning är ingen huvudfråga för kongressen. Men sambanden finns där och dyker oundviklig-

en upp, menar Stjernkvist. Tillväxt och fördelning hör ihop liksom tillväxt och rättvisa. Lars Stjernkvist tror som så många andra att Sveriges framtid ligger inom de kunskapskrävande sektorerna. Att sprida utbildning över hela landet blir viktigt. Att få fler i jobb är förstås grundläggande. Med mindre segregation och färre sjukskrivna ökar utbudet av arbetskraft, vilket är en kritisk framtidsfråga. - Jag tror också att mycket av tillväxten ligger i att undvika det moderna samhällets baksidor, säger han och pekar på att dåliga livsvanor med tobak, sprit och fel kost hämmar tillväxten. Under hösten startade en debatt om socialförsäkringarna i framtiden. Lars Stjernkvist tror dock inte att det blir en stor fråga under nästa år. Den kommer nog att få ordentlig fart i s-leden först till den ordinarie kongressen 2005. Valet till EU-parlamentet kräver en genomlysande diskussion inom partiet, menar Stjernkvist. Det gäller framför allt att utveckla sakpolitiken inom EU. Vad vill s med samarbetet i rättsliga frågor? Med miljön och jordbrukspolitiken? Lågt val-

deltagande Efter EMU-valet sitter svenskarna inte längre lika fast i attityden att enbart säga ja eller nej till EU, utan de är beredda att i högre grad ta ställning till vad man vill med medlemskapet, tror han. Det låga valdeltagandet till EU-parlamentet - 38,8 procent förra gången - är naturligtvis en huvudvärk. Det är under skammens gräns, och nu gäller det att göra allt man kan för att få upp det. Då måste EU in i inrikespolitiken. EMU visade på en djupgående splittring inom s. Lars Stjernkvist ansattes med frågor redan under valnatten, en debatt som sedan fortsatte under några dagar. Partiet kommer åter att gå samman och jobba ihop, sade Stjernkvist då. - Och det blev som jag sade, hävdar han nu kort. Socialdemokraterna har uppvisat sjunkande opinionssiffror under året. Fast inte så farligt, tycker partisekretären, med tanke på lågkonjunktur och ett fokus periodvis på oppositionen. - Jag tycker självfallet inte om när det går nedåt, men jag har inte så många flugor i magen.

Per-Anders Rehn

Färre dödsolyckor på vägarna i Östergötland

Antalet dödsolyckor på vägarna i Vägverkets Region Sydöst, där Östergötland ingår, minskade med 20 procent förra året. Det visar färsk statistik från Vägverket. I Region Sydöst, som förutom Östergötland omfattar Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Bleking län, omkom 67 personer på vägarna. Inte sedan 1996 har man haft så låga siffror.

Vägverket vet vad som gjort att dödsolyckorna minskat. - En allt säkrare bilpark och en något förbättrad bältesanvändning tillsammans med utbyggnaden av automatisk hastighetsövervakning på farliga vägavsnitt, är några faktorer som bidragit till minskningen, säger vägverkets Stefan Bertilsson, ansvarig för trafiksäkerheten i regionen. NT

Loggbok över ett riskabelt fantasiliv Egendomen Skovlyst.

August Strindberg hävdade att han hade ordet i sin makt, men i Promem-

oria för eget bruk får man intrycket att han också var offer för sin egen begåvning. Den geniala kreativiteten hamnade på villovägar när fantasierna inte om-sattes i skönlitteratur. I början av maj 1888 hyrde August Strindberg med familj en bostad på det danska godset Skovlyst, en mil utanför Köpenhamn. Egendomen från 1700-talet lär enligt traditionen ha varit ett kungligt jaktstolt, men ägdes vid tiden för Strindbergs vistelse av en förnäm fröken i 40-årsåldern. Hon svärmade för herrgårdsliv, men tycks ha saknat både medel och förmåga att underhålla gården, som befann sig i stadigt och spöklikt förfall. Det var en turbulent tid i Strindbergs liv. Äktenskapet med Siri von Essen stod inför en upplösning, även om de inte var formellt skilda ännu. Därtill kom en rad andra faktorer som gjorde månaderna på Skovlyst till en särskilt prövande tid också med strindbergska mått. Förmodligen anmärkningsvärd till den grad att han fann det lämpligt att upprätta ett slags loggbok över sin egen handel och vandel. I denna Promem-

oria för eget bruk, i koncept, ojusterat rannsakar Strindberg sitt beteende under tiden på godset. Syftet tycks ha varit att komma till klarhet över de moraliska tillkortakommandena, men kanske också ett sätt att belysa den kreativa fantasins mer riskabla sidor.

Texten skrevs efter det hastiga uppbrottet från Skovlyst, men splittrades med tiden. En avsnitt gick i arv inom familjen. Ett annat såldes troligen till bibliofilen Axel Abrahamson, som var en ivrig samlare av Strindberg-material.

Långt senare kom just den textdelen i händerna på Sven Alfons, som behandlade Promemorian tillkomst i ett nummer av Svensk litteraturtidsskrift från 1979. Först nu finns så gott som hela manuskriptet tillgängligt i en tunn volym från förlaget Ruin. Bakom utgivningen står Magnus Halldin, litteraturvetare från Linköping, som spårat de saknade manussidorna. Han har också skrivit ett initierat förord som visar hur Promemorian flyter ihop med Strindbergs övriga produktion. Inte bara i meningen att tiden på Skovlyst avsatte flera verk, utan ock-

så att språkkonstnären Strindberg egentligen aldrig vilade. När man läser Promemorian förstår man - om man nu inte gjort det tidigare - att det inte fanns någon tydlig gräns mellan författaren och privatmannen Strindberg. Han hade som ingen annan svensk författare språket i sin makt, men frågan är om han inte också befann sig i dess våld och att de väldiga urladdningarna ofta drev omdömet på flykten. På Skovlyst fanns förvaltaren Ludvig Hansen, som Strindberg snart kom ihop sig med. Där fanns också hans knappt 17-åriga syster Martha som blev paret Strindbergs barnflicka. Konflikten med förvaltaren bröt ut när det avslöjades att Strindberg haft en kortare förbindelse med den tjugotre år yngre flickan. Hansen påstod också överilnat att umgänget resulterat i en graviditet. Bråket blev hätskt och det finns uppgifter som gör gällande att det viftades en del med skjutvapen. Men i Strindbergs arsenal ingick som sagt också fantasin och när han i tidningen Politiken läste om en rad stölder i trakterna runt Skovlyst gav det näring åt hans inbill-

ningsförmåga och snart utpekades förvaltaren som trolig tjuv. Han tar också kontakt med polisen och Hansen anhålls, men släpps efter några dagar.

I första delen av Promemorian går Strindberg punktvis genom sina misstankar mot Hansen. Den juridiska bärkraften i anklagelserna är minst sagt svag och han snuddar någon gång vid tanken att allt i själva verket är följden av en yrkesskada som han ådragit sig genom författandet. Det finns en bottensats av tragik i Strindbergs paranoia, men också något halsbrytande komiskt i hans reflexioner. Särskilt då han pekar på det graverande i Hansens "svärm-eri för en beryktad romantjuf, vars uppträdande han sökte imitera." Men det är samtidigt intressant att se hur Strindberg snabbt tecknar huvudragen i ett drama. Upprättar ett kopplingsschema som förbinder olika händelser med varandra. Det avslöjar förmodligen en del av hans sätt att arbeta, men leder till en serie kortslutningar när han försöker förlägga sina fantasier i en annan verk-

lighet än litteraturens. Nu påminner han om en hypokondriker som fått ett läkarlexikon i händerna. Senare delen av manuset ägnas åt att förklara det hastiga uppbrottet från Skovlyst och den vidare flykten till Berlin. Men det är också ett försvarstal där skulden för det inträffade i huvudsak läggs på förvaltaren och hans system. Hansen skulle ha drivit på "genom att i förtäckta ordalag ha retat min ambition som man." Marthas besök på hans rum, skriver han, blev allt enträgnare, vilket ledde till att han "två gånger ha lekt med flickan, öfvade umgänge med henne en gång dock med iakttagande af preventiva åtgärder mot grossess." Han framstår bitvis som rätt ömklig och strykrädd, men samtidigt också både trotsig och angelägen om att få förklara sig, vilket gör texten spänningsförande på ett sätt som är typiskt för Strindberg.

Tiden på Skovlyst följde också det återkomm-
ande mönstret i hans liv. Stormen föregicks av ett lugn, då han ägnade sig åt trädgårdsarbete och skötte gårdens vildvuxna drivbänkar. Det fanns

även tid att skriva och under några veckor tillkom Fröken Julie, Fodringsägare, Blomstermålningar och djurstycken, samt novellen Den romantiske klockaren på Rånö. Händelserna under sommaren 1888 blev också litteratur på riktigt när han samma höst skrev sitt kanske mest beryktade verk, kortromanen Tschandala. Berättelsen utspelas visserligen på 1660-talet, men handlingen som skruvas upp till en nietscheanskt färgad kamp mellan över- och undermänniska går tillbaka på konflikten med förvaltaren Hansen. Pauli Olavi Kuivanen-pauli.olavi.kuivanen@nt.se 011-200 173

Kinesisk Potter-bluff på nätet

Kinesiska Harry Potterfans sprider inofficiella översättningar av "Harry Potter och Fenixorden" via internet. Boken ges inte ut på kinesiska förrän om tre månader, skriver BBC. Spridningen av de undermåliga översättningarna bekymrar de kinesiska förlagen som menar att de inte har rätt att stoppa amatörer från att sprida egna versioner av engelska

Harry Potter-böcker på nätet. Talesmän för det förlag som har rättigheterna till "Harry Potter och Fenixorden" i Kina befarar att försäljningen av den officiella kinesiska översättningen kan komma att drabbas. - Även om översättningarna är dåliga kanske folk inte bryr sig om att köpa boken när de redan känner till handlingen och slutet, sa en talesman för People's Literature Publishing House. (TT Spektra)

Man gripen för bilinbrott vid kyrkogårdar

En man i 40-årsåldern som misstänks för en rad bilinbrott i västra Sverige greps natten till lördagen av polisen i Mölndal, rapporterar Sveriges Radio Väst.

Mannen är misstänkt för ett 50-tal inbrott i parkerade bilar, bland annat i Trollhättan. Enligt polisen har han varit specialiserad på bilar som ställts utanför kyrkogårdar eller sevärdheter.

Plånböcker och väskor har stulits vid inbrotten, som gjorts genom att någon fönsterruta på bilen slagits sönder.

Swedish hyphenation

*TALÖ's Language Technology

Göteborg /TT

This text has been copied from the "Svenska Dagbladet, Expressen, Göteborgs-Posten, Norrköpings Tidningar" with the purpose to demonstrate Swedish hyphenation only. The text was processed using *TALÖ's formatter software.
3 January 2004